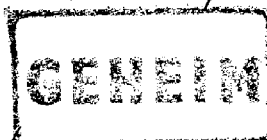

4 december 1959

U 13968/59 - G 46 - P1/PS9.

FAg 832/17

Land : Italië.

Onderwerp : Mutaties binnen de Romeinse Curie.

Referenties :

Datum van waarneming : Eind november 1959.

Bron : Betrouwbaar, met goede contacten in Vaticaanse kringen.

Opmerkingen :

Verzonden aan : de Minister van Buitenlandse Zaken.

Aan Zijne Excellentie Prof. Dr. J.E. de QUAY
Minister-President

Plein 1813 no. 4

's-GRAVENHAGE.

Italië

GEHEIN

MUTATIES BINNEN DE ROMEINSE CURIE

Het is nu wel duidelijk - na vele gesprekken - dat het ontslag van TISSERANT inderdaad bepaalde achtergronden heeft, die aan deze zaak groter gewicht verlenen dan men aanvankelijk (van buiten af) dacht. Aan de ene kant blijft het feit bestaan, dat de Paus verleden jaar - bij gelegenheid van zijn eerste Consistorie - aan alle Curie-kardinalen verzocht heeft hun functies ter beschikking te stellen en blijft tevens het feit, dat de Paus aan iedere Curie-kardinaal niet meer dan één functie wil geven. Maar daarnaast staan enkele andere feitelijke gegevens, die tot nadenken stemmen. Zo is de thans 87-jarige Kardinaal Fumasoni BIONDI, half blind, volkomen kinds, nog steeds Prefect van de Propaganda (de "Rode Paus" dus), terwijl Kardinaal AGAGIANIAN, tegen alle verwachting in, nog steeds alleen maar "pro-Prefect" is van diezelfde Congregatie. En vervolgens is nog steeds de Vicaris van het Bisdom Rome, de 80-jarige, totaal verkindste, lichamenlijk ziek-en-zwakke Kardinaal MICARA (overigens bijgestaan in deze functie door twee hulpbisschoppen).

De jongste kardinaalsbenoemingen leveren ook al verrassingen op: een figuur als Mgr. MORANO (straks dus Kardinaal) is ruim 82 jaar oud (en zal derhalve, afgezien van een desnoeds hoogst verdienstelijke "carrière" - die een verwarrende loopbaan van fysiicus-tot-jurist omvat - niet bepaald een krachtige aanwinst van de Romeinse Curie zijn).

Maar er is meer, om terug te komen op het ontslag van Kardinaal TISSERANT als secretaris van de "Orientale" (Congregatie voor de Oosterse Kerk, waarvan de Paus persoonlijk Prefect is), een functie, die hij 23 jaar met groot gezag, doortastendheid en (ingeboren) autoritair beleid heeft vervuld. Hij wordt nu in diezelfde functie op-

gevolgd door Kardinaal Amleto GICOGNANI, die ongeveer 20 jaar Apostolisch Delegaat in Washington was, en vorig jaar Kardinaal werd (in strijd met de kanonieke voorschriften, die verbieden, dat broers deel uitmaken van de Romeinse Curie en van het H. College van Kardinalen: zijn broer GAETANO is al sinds 1953 Kardinaal). Deze Kardinaal Amleto GICOGNANI, die van de Oosterse Kerken weinig of niets afweet, volgt TISSERANT op, die als dé grote expert wordt beschouwd. Bovendien is de opvolger één jaar ouder (77) dan zijn voorganger (ruim 75), zodat ook de leeftijdskwestie hier geen rol speelt.

TISSERANT blijft Prefect van de Vaticaanse Bibliotheek, Archivaris van de H. Kerk, Deken en Camerlengo van het H. College en (als zodanig) Prefect van de Ceremoniale Congregatie.

Rest dus de conclusie, dat er van een ernstig conflict sprake moet zijn tussen Paus en TISSERANT - welk conflict op meer of minder "delicate" wijze door de Franse pers wordt behandeld en (al naar gelang van politieke richting) uitgebuit.

Daags voor het bekend worden van TISSERANT's ontslag werd hij door de Paus in audiëntie ontvangen. Het gesprek duurde abnormaal lang, n.l. anderhalf uur, en toen de Kardinaal weer het studeervertrek van de H. Vader verliet, was hij zichtbaar gecontrarieerd en antwoordde niet op de normale begroetingen en eerbewijzen van Hof en aanwezigen, die hij niet eens zag. Hij vertrok onmiddellijk daarna naar Parijs - zonder toestemming van de Paus. (In dit verband moet er aan worden herinnerd, dat geen enkele Kardinaal - volgens eeuwenoude gewoonte - Rome mag verlaten zonder toestemming van de Paus; zelfs bezoekende, residerende Kardinalen, die "ad Limina" komen, mogen Rome niet opnieuw verlaten zonder deze toestemming. Natuurlijk is dit als traditie niet veel meer dan zuiver-vorm. Maar in dit geval verkreeg deze reis naar Frankrijk - zonder de "soevereine toestemming" - wel een speciaal karakter). De

Kardinaal heeft in Parijs het huwelijk ingezegend van een familielid (nicht of neef). Maar het feit blijft bestaan, dat hij - men kan zeggen "ostentatief" naar Frankrijk ging op een uiterst delicaat moment, terwijl de pers en de publieke opinie binnen datzelfde Frankrijk in opwinding verkeerde over dat "ontslag", dat zelfs door vooraanstaande katholieken als "niet vrijwillig" werd gedefinieerd, in tegenstelling tot het korte officiële communiqué, dat zei: "De H. Vader heeft welwillend aan Kardinaal TISSERANT toegestaan, op diens verzoek, om zijn functie van....etc. neer te mogen leggen."

Er heerst nu in Rome en met name ten Vaticane een grote verwarring. Geruchten zonder tal, conflicten, gefluister, voorspellingen, enz.

Het is betreurenswaardig, dat de Paus persoonlijk in het centrum van de discussies staat. De traditionele en jaarlijkse Requiem-Mis in de Sixtijnse kapel op 26 november werd gecelebreerd door...Kardinaal TISSERANT, nét terug uit Frankrijk. Diplomaten, gasten, journalisten keken ademloos toe, maar hebben geen enkel teken van "verzoening" tussen de Paus en de Deken van het H.College kunnen ontdekken.

De vraag is wat de achtergronden van het ontslag van TISSERANT zijn. TISSERANT is ongetwijfeld een groot geleerde, een geboren bibliothecaris en archivaris. Maar hij is tevens de grootste expert op het gebied van de "Oosterse Kerken". Waarom dus dit onverklaarde ontslag? TISSERANT is bovendien - en dat weet iedereen - de "maker" geweest van Kardinaal RONCALLI tot Paus; hoe hij alles domineerde en beheerste en bestuurde in de periode van "Sede Vacante" is algemeen bekend.

Er zijn nu twee "theorieën", die de moeite waard zijn. De ene luidt aldus: Kardinaal TISSERANT (ambitieuus, energiek, uiterst krachtige persoonlijkheid) was al

in 1939 teleurgesteld, dat hij niet werd gekozen, maar daarentegen de "Duitser" FACELLI. TISSERANT is onloochenbaar een typische Fransman - nationalist, om het kort te zeggen. De antipathie tussen PIUS XII en TISSERANT is nu wel gemeengoed geworden. En dus - zo luidt de eerste theorie - zou TISSERANT een "Franse" Paus hebben doorgedreven tijdens een zeer moeilijk Conclaaf. En hij zou - na zijn "overwinning" - zijn Franse collega's, de Franse katholieken, hebben gegarandeerd, dat nu een andere koers gevolgd zou worden - na het "Duitse Pontificaat" van PIUS XII.

Tweede theorie: Paus JOANNES weet (natuurlijk), dat hij zijn uitverkiezing te danken zou hebben aan de inspanningen van de Deken van het H. College, de Fransman TISSERANT. Deze zou zich echter dermate op deze positie hebben laten voorstaan, dat de nieuwe Paus dit niet langer wenste en hem verwijderd heeft. Wat hiervan waar is, weet niemand: maar het is wel opvallend, en geheel overeenkomstig met het karakter van de nieuwe Paus, dat deze JUIST niét als pro-Frans wil worden beschouwd. Vandaar de maatregelen, besluiten, het hele gedrag - alles (in Franse ogen) tégen Frankrijk gericht... Voegt men hierbij het - onloochenbare - gebrek aan tact, de thans zo grote en onbegrijpelijke "vrijheid" ten Vaticane, en denkt men dan aan een sterke persoonlijkheid, die zich onder geen voorwaarde door een andere "sterke persoonlijkheid" wil laten beïnvloeden, dan verkrijgt het (veronderstelde) "conflict" tussen eerstgenoemde (de Paus) en de Kardinaal-Deken een interessant aspect.....

In ieder geval is het vreemd, dat een uiterst bekwaam, krachtig en deskundig bestuurder als TISSERANT wordt geëlimineerd, terwijl een aantal krachtloze, incapabele Kardinalen in hun functies gehandhaafd zijn.

Men spreekt daarom ook over een - dank zij TISSERANT's "politiek" - te grote Franse invloed in de

kerken van het Oosten, waar Frankrijk eeuwenlang een soort protectoraat uitoefende (ook over de missies)...

Tenslotte bestaat er een zeer grote belangstelling voor de binnenkort komende benoeming van een nieuwe nuntius in Parijs, daar de huidige op 14 december Kardinaal wordt. In dit verband wordt Mgr. DELL'ACQUA genoemd, doch deze zou "om persoonlijke redenen" een nuntiatuur weigeren. Maar bij Paus JOANNES is er niet veel te weigeren. Een feit is in ieder geval, dat de Franse reacties - eerst inzake de opheffing van de priester-arbeiders en nu weer rond TISSERANT - de Paus en zijn Staatssecretariaat hebben verrast - evenals de reacties van Bonn terzake van Von PAPEN. Bij het benoemen van een nieuwe Nuntius zal de Paus ongetwijfeld een "gebaar" willen maken van "bijzondere welwillendheid tegenover Frankrijk". Vandaar de belangstelling voor de te benoemen prelaat.

Eind november 1959.